

ΟΥΓΓΑΡΙΑ

Γλωσσάρι

Η έννοια του *διανοούμενου* συγγέεται συχνά με:

1) τον «δόλιο» ή εκείνον που θέλει να περνάει για παμπόνηρος. *Okostóni* (πονηρός Τόνι), *Okostojás* (άσχημη φάρα), *Játssza az eszét* (κατά λέξη «παίζεις με το μυαλό του».

2) *Nagyokos* (παμπόνηρος), *Nagyfejű* (μεγαλόσχημος): κάποιος κοινωνικά ευνοημένος που κατέχει συνήθως διευθυντική θέση.

Η συνηθισμένη λέξη της αργκό για τον διανοούμενο είναι *Tojasfejű* (καλαμαράς).

Επίσης χρησιμοποιείται η ειρωνική και χυδαία λέξη *Buzi* για να δηλώσει τους ομοφυλόφιλους. Παραπέμπει στη λαϊκή άποψη για τον διανοούμενο ως ανόητο και αδερφή («Ήρθαν δύο *buzi* στο μπαρ και ήθελαν να πληρώσουν με μπλε κάρτα»). *Buzi* σημαίνει επίσης μανιακός ή λάτρης κάποιου ανθρώπου ή πράγματος, έτσι *Könyvbuzi* (σπασίκλας) είναι ένας περιπαιχτικός τρόπος να αποκαλείς κάποιον που διαβάξει υπερβολικά.

Οι ίδιοι οι διανοούμενοι και οι καλλιεργημένοι γενικά χρησιμοποιούν τη λέξη *entellektüel* που μεταγράφει φωνητικά τη γαλλική λέξη. Σήμερα χρησιμοποιείται ειρωνικά, γιατί οι περισσότερες γαλλικές λέξεις ακούγονται θηλυπρεπείς στην ουγγρική γλώσσα.

Μια νέα παραλλαγή είναι η λέξη *Hoch-entellektüel* (κατά το ήμισυ γαλλική και κατά το ήμισυ γερμανική λέξη), που αποτελεί λογοπαίγνιο ασφαλώς. Έχει διαφορούμενη συμπαράδηλωση: μπορεί να υποδηλώνει έμφραση («προέρχεται από οικογένεια *hoch-entellektüel*, διαβάζει γαλλικά από τε γενοφάσκια του») ή απλή χλεύη («νά δυο *hoch-entellektüel* που μαλώνουν στη γωνιά του δρόμου»).

Janos Székely

ΤΣΕΧΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Γλωσσάρι

Intelektuál: διανοούμενος, αιτιωτικός χαρακτηρισμός, σχεδόν εξευτελιστικός. «Εγώ δεν είμαι διανοούμενος, γι' αυτό θέλω να σας πω ξεκάθαρα τη σκέψη μου». Πιθανώς συνώνυμο του *σνομπ*.

Intelligent: Έξυπνος, ουσιαστικό αρσενικού γένους, ως μέλος μιας κοινωνικής κατηγορίας. Χρησιμοποιείται αποκλειστικά για ειρωνικά ή υβριστικά. «Παράτα μας, έξυπνε».

Pracující inteligence: εργαζόμενη διάνοηση, μία από τις δύο συνιστώσες της κοινωνίας στο λεξιλόγιο της κομμουνιστικής προπαγάνδας τη δεκαετία του '70, η δεύτερη ήταν ο «εργαζόμενος λαός». Η «εργαζόμενη διάνοηση», παρότι εκτός λαού, εργαζόταν «για το καλό του λαού στο σύνολό του».

Pracovník ve vědě a kultuře: εργάτης των επιστημών και του πολιτισμού. Ατομικό στοιχείο της «εργαζόμενης διάνοησης».

Výkvnět našeho naroda: Το άνθος του έθνους μας. Καλλιτέχνες, λογοτέχνες και επιστήμονες στην κομμουνιστική ορολογία.

Inteligencia (inteligentsia): όρος που τέθηκε και πάλι σε κυκλοφορία προσφάτως, πιο ευγενικός και πιο ελιτίστικος (παρά τη μειωτική ρωσική συμπαράδηλωση) από το τσέχικο ισοδύναμό της *inteligence*.

Osvícenec: πεφωτισμένος. Ουσιαστικό αρσενικού γένους. Όρος της εθνικής Αναγέννησης, ισοδύναμο του γάλλου φιλοσόφου κατά τον 18ο αι. Εν αχρηστία σήμερα.

Osvětár: όρος που χρησιμοποιήθηκε ιδιαίτερα τη δεκαετία του '50, βασισμένος στην ίδια ετυμολογία με τον προηγούμενο όρο (*osvícenec*) αλλά ως δρων υποκειμένο: δηλώνει εκείνον που δίνει τα φώτα, αλλά χωρίς θρησκευτική συμπαράδηλωση. Συνώνυμο του *propagator*, που έγινε σιγά σιγά *kulturtrégr*.

Kulturtrégr: από τη γερμανική λέξη *Kulturträger*, αλλά με άλλο νόημα: κοντόφθαλμος θεματοφύλακας ενός δήθεν ανώτερου πολιτισμού. Χρησιμοποιήθηκε εξίσου για τη ναζιστική προπαγάνδα όσο και για την κομμουνιστική. Αναζητή μια δεύτερη πνοή.

Elita: ελίτ. Όρος με μεγάλη κυκλοφορία μετά το 1989, η ελίτ του έθνους (*elita naroda*) που αντικατέστησε το υποβαθ-

μισμένο *άνθος του έθνους*, διευρυνόμενος στους πολιτικούς και στους επιχειρηματίες.

Vzdelanec: Ειδήμων. Χρησιμοποιείται συχνά υποτιμητικά, αλλά σε αντίθεση με το *intelektual* ή το *intelligent*, ο όρος μπορεί να είναι ουδέτερος ή θετικός. Στον πληθυντικό, *vzdelanci* ή *vzdelanectvo* (πεπαιτωμένο), «σώμα ειδημόνων».

Obrylenec: γυαλάκιας, «διανοούμενος των σαλονιών», αποκομμένος από την πραγματικότητα της ζωής.

Skrabák: γραφιάς, με ευρύτερη έννοια η οποία περιλαμβάνει, εκτός από τους λογοτέχνες, εν γένει τους «διανοούμενους».

Patrick Ourednik

